

RECENZJE

Między wychowaniem a karierą zawodową,
red. B. Jakimiuk,
Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, ss. 644.

Forum Pedagogiczne 2015/1

Redaktorem publikacji jest dr Beata Jakimiuk, uznany pracownik naukowy oraz wieloletni nauczyciel szkół ponadgimnazjalnych i policealnych. Osoba posiadająca bogate doświadczenie pedagogiczne, biorąca aktywny udział w konferencjach oraz stażach naukowych, prowadząca badania dotyczące m.in. przebiegu i uwarunkowań kariery całościowej. Interesująca się szczególnie aksjologicznymi aspektami kariery, ale także przygotowaniem do pracy i funkcjonowaniem na współczesnym rynku pracy.

Podobnie jak działalność dr B. Jakimiuk – w której łączy ona teorię z praktyką – i recenzowana książka porusza aspekty teoretyczne oraz opisuje tzw. dobre praktyki związane głównie z planowaniem i realizacją kariery zawodowej, co jest zaletą tej publikacji. Obok wspomnianej problematyki, w pracy znajdujemy również odpowiedź na ważne pytanie: jakie działania (w tym wychowawcze) należy podjąć, aby przygotować jednostkę do funkcjonowania w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości rynkowej? Postawione pytanie nie jest bezzasadne, gdyż jak pisze we wstępie B. Jakimiuk: „Wychowanie i praca są ze sobą nierozzerwalnie powiązane, ponieważ przygotowanie do wykonywania pracy jest głównym celem i rezultatem postępowania wychowawczego. [...] Tematyka związana z wychowaniem, pracą i rozwojem kariery jest na stałe wpisana w świadomość każdego człowieka, ponieważ w różnych etapach swojego życia uczestniczy on w tych procesach.”

W opisywanej publikacji wyodrębnić można cztery obszary (części) tematyczne, ściśle związane z myślą przewodnią książki. W pierwszej części *Wieloaspektowy wymiar wychowania do pracy i przez pracę* znajdujemy jedenaście artykułów, z których większość, jak wskazuje tytuł, poświęcona jest istocie wychowania do pracy, przez pracę i w pracy (autorzy artykułów: Ewa Kubiak-Szymborska, Barbara Baraniak, Alina Rynio, Mariusz Sztaba, Małgorzata Łobacz i in.), w tym różnym aspektem wymienionych obszarów aktywności. Warto podkreślić, iż rozważania przedstawione w tekstach mają wymiar całościowy, stąd też odnoszą się do edukacji przedzawodowej, prozawodowej, zawodowej (szkolnej i pozaszkolnej). Obejmują także zakłady pracy, gdyż jak słusznie zauważa m.in. B. Baraniak, procesy wychowawcze nie kończą się na szkole, a ich dalszym miejscem upowszechniania jest środowisko zawodowe. W tej części publikacji również podjęto próbę wskazania podstawowych zadań wychowania do pracy lub „ku pracy” (według E. Kubiak-Szymborskiej) w kontekście przygotowania specjalistów o rozległych kompetencjach, niezbędnych na współczesnym rynku. Autorzy zastanawiają się też nad rolą pracy w rozwoju osobowym człowieka oraz wartością pracy jako środka wychowawczego.

W części drugiej *Wychowanie do pracy i poprzez pracę w różnych środowiskach wychowawczych*, obejmującej dziesięć tekstów, skoncentrowano się na funkcjach rodziny jako środowiska wychowawczego przygotowującego młodego człowieka do przyszłej pracy zawodowej (Małgorzata Dorota i in.), a także na uwarunkowaniach startu społeczno-zawodowego. Omówiono problem wychowania przez pracę i do pracy m.in. w przedszkolu (Maria Opiela), szkole (Paweł Brudek), młodzieżowym ośrodku socjoterapii (Robert Parol), zakładzie karnym (Agnieszka Kowalczyk). Wskazując przy tym, bez względu na miejsce oddziaływania, na potrzebę kształtowania pożądaných cech charakteru (odpowiedzialność, pracowitość, sumienność) i postaw (szacunek dla pracy swojej i innych osób) przyszłego pracownika. Należytą uwagę poświęcono też dorobkowi zgromadzeń zakonnych w zakresie organizowania pomocy rodzinie i opieki nad dziećmi potrzebującymi (Edyta Bartkowiak). Trzeba również dodać, że autorzy tekstów często wskazywali na formy wspomagania działań związanych z planowaniem i rozwojem kariery zawodowej np. przez wyspecjalizowane instytucje edukacyjne, podkreślając jednocześnie istotną rolę nauczycieli i wychowawców w procesie dojrzewania młodego człowieka do podjęcia decyzji o wyborze drogi życiowej, w tym także zawodowej.

Część trzecia pracy *Dominujące i nowe tendencje w poradnictwie zawodowym*, składająca się z dziesięciu artykułów, porusza przede wszystkim problematykę: funkcji, zadań oraz rozwiązań organizacyjno-merytorycznych poradnictwa zawodowego (Danuta Krzywoń, Beata Jakimiuk, Edyta Kahl i in.). Wspomniane zadania dotyczą wspierania rozwoju jednostki na każdym etapie życia. Stąd też prezentowane w poszczególnych tekstach wyniki badań dotyczą dzieci, młodzieży, studentów, dorosłych, w tym osób aktywnych zawodowo (m.in. Ewa Krause, Robert Porzak). Odnoszą się do wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego oraz poradnictwa funkcjonującego w sektorze pracy. Autorzy artykułów przedstawiają nie tylko stan aktualny, ale także perspektywy rozwoju i potrzeby systemu poradnictwa edukacyjno-zawodowego w Polsce. Atutem analizowanej części są aktualne wyniki badań odnoszące się do efektywności doradztwa zawodowego w systemie edukacji (Małgorzata Krawczyk-Blicharska) oraz prezentacja nowych metod z zakresu doradztwa i aktywizacji zawodowej (Dorota Nawrat).

W kończącej publikację części czwartej *Kariera zawodowa a wyzwania rynku pracy*, obejmującej kolejnych dziesięć tekstów, zwrócono uwagę na trudną sytuację osób młodych na współczesnym rynku pracy, jej determinanty i sposoby poprawy (Daniel Kukła, Małgorzata Bogaj i in.). Położenie większego nacisku na kształcenie praktyczne, nauczanie jak samodzielnie zdobywać, przetwarzać i wykorzystywać wiedzę, pomoc młodym ludziom w lepszym poznaniu siebie (swoich predyspozycji, zdolności, zainteresowań) to tylko niektóre z rozwiązań proponowanych przez autorów. W tej części twórcy poszczególnych rozdziałów poszukują też odpowiedzi na następujące pytania: jakich pracowników obecnie potrzebują pracodawcy? czym uwarunkowane jest aktywne funkcjonowanie osób młodych na rynku pracy? Podjęty zostaje także bardzo aktualny dzisiaj problem zachowania równowagi między pracą zawodową a życiem rodzinnym (Magdalena Parzyszek, Ewelina Świdrak, Beata Malinowska). Szczególnie interesująca jest próba przedstawienia, w oparciu o wyniki badań, problematyki łączenia różnych ról społecznych w kontekście planów życiowych osób znajdujących się na progu wczesnej dorosłości (Danuta Opozda i Marta Opozda). Jedna z autorek (Beata Wołoskiuk) przybliży również ważne kwestie dotyczące aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Publikacja *Między wychowaniem a karierą zawodową* może stanowić kompendium wiedzy dla wychowawców, nauczycieli, studentów kierunku pedagogika oraz innych osób zajmujących się np. realizacją zadań z zakresu poradnictwa i doradztwa zawodowego. Informacje w niej zawarte warto też wykorzystać w pracy oświatowej z uczniami dorosłymi. Autorzy tekstów wyjaśniają podstawowe terminy związane m.in. z pracą zawodową i jej organizacją oraz planowaniem i realizacją kariery zawodowej. Zapoznają czytelnika z wybranymi teoriami edukacyjnymi, wskazując jednocześnie na ich implikacje dla praktyki pedagogicznej. Niniejsze opracowanie jest dziełem wielu twórców. Każdy tekst, stanowiący wyodrębniony rozdział, posiada jednolitą strukturę: streszczenie i słowa kluczowe (także w języku angielskim), podrozdziały, zakończenie, wykaz bibliografii. Niemniej jednak można dyskutować o sposobie podziału zebranych tekstów i przyporządkowaniu ich do jednej z czterech części. Moim zdaniem, w nielicznych przypadkach, biorąc pod uwagę treść artykułów, należało by dokonać zmiany. Nie wpływa to jednak na ostateczną, dużą wartość pracy.

Ze względu na ograniczoną objętość niniejszej recenzji nie sposób wymienić wszystkich osób i poddać wszechstronnej analizie każdy artykuł. Zadania scalenia i scharakteryzowania problematyki podjętej w publikacji (w poszczególnych jej rozdziałach) podjęła się redaktorka pracy już we *Wstępie*. Reasumując, należy więc podkreślić, iż autorom umożliwiono przedstawienie rezultatów własnych rozważań teoretycznych oraz badań empirycznych z różnych perspektyw: pedagogicznej, psychologicznej, socjologicznej, filozoficznej. Stworzyli oni tym samym, w oparciu o bogatą literaturę przedmiotu, obraz zmian i procesów zachodzących również w obszarze edukacji całościowej. Dlatego przedstawione zagadnienia (uzupełniające i rozszerzające zasadnicze kwestie) mogą być też przydatne dla badaczy podjętej problematyki.

Aleksandra Kulpa-Puczyńska
UKSW, Warszawa